

ZAKONODAVSTVO I PRAKSA

Primljeno: 17.9.2015.

Nikola Vuković*

Više javno tužilaštvo u Novom Sadu

KAKO ZAKON O PUTNIM ISPRAVAMA KRŠI USTAV I „ZAOBILAZI“ ZAKONIK O KRIVIČNOM POSTUPKU – ŠTA MENJATI?

Apstrakt: U radu se ukazuje na odredbe iz Zakona o putnim ispravama, koje uređuju odbijanje izdavanja putne isprave i oduzimanje putne isprave, i obrazlaže se na koji način se direktno krši sloboda kretanja garantovana čl. 39. Ustava Republike Srbije kao i kako se obesmišljava primena mere obezbeđenja prisustva okrivljenog u postupku iz čl. 199 ZKP (Zabrana napuštanja boravišta). Takođe, videćemo na koji način rešenja iz Zakona o putnim ispravama direktno dovode do povrede prava na delotvoran pravni lek iz čl. 13 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Prikazuju se i rešenja iz zakonodavstva SR Nemačke.

Radi lakše preglednosti, tekst je izložen taksativno po rednim brojevima. Prvo se navode odredbe pravnih akata koje su analizirane, a zatim se obrazlaže u čemu se sastojе povrede.

Ključne reči: ograničavanje slobode kretanja; oduzimanje putne isprave; mere obezbeđenja prisustva okrivljenog u postupku; povreda prava na delotvoran pravni lek.

1. SLOBODA KRETANJA

U čl. 39 Ustava R. Srbije¹ navodi se:

„Svako ima pravo da se slobodno kreće i nastanjuje u Republici Srbiji, da je napusti i da se u nju vrati.

Sloboda kretanja i nastanjivanja i pravo da se napusti Republika Srbija mogu se ograničiti zakonom, ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka, zaštite javnog reda i mira, sprečavanja širenja zaraznih bolesti ili odbrane Republike Srbije.“

- Iz ove odredbe jasno se zaključuje da sloboda kretanja podrazumeva i putovanje u inostranstvo, za koje je naravno potrebna putna isprava (pasoš).²

---

* Tužilački saradnik; student treće godine doktorskih akademskih studija na Pravnom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, *nikola5tm@yahoo.com*

1 Sl. glasnik RS br. 98/2006.

2 U čl. 7 Zakona o putnim ispravama (Sl. Glasnik RS br. 90/2007, 116/2008, 104/2009, 76/2010 i 62/2014) propisano je da su putne isprave u smislu ovog zakona: pasoš, diplomatski pasoš,

Takođe, ova sloboda se može ograničiti između ostalog i ako je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka.

- **Dakle, ne može se ograničiti ova sloboda ako je krivični postupak okončan.** Ovo napominjem jer čl. 37 st. 1 tač. 4 Zakona o putnim ispravama navodi između ostalog da će organ nadležan za izdavanje putnih isprava oduzeti putnu ispravu i ako je lice osuđeno na безусловnu kaznu zatvora u trajanju dužem od tri meseca, odnosno dok kaznu ne izdrži.
- Takođe, oduzimanje putne isprave može da naloži sud uz meru obezbeđenja prisustva okrivljenog u postupku Zabrana napuštanja boravišta iz čl. 199 st. 2 ZKP, a shodno čl. 200 st. 5 ZKP propisano je da **mera iz čl. 199 st. 1 i 2 ZKP može trajati najduže do pravnosnažnosti presude, odnosno do upućivanja okrivljenog na izdržavanje krivične sankcije** koja se sastoji u lišenju slobode. Ovo su naravno dve različite „vrste oduzimanja putne isprave“ o kojima će detaljnije biti reči u radu, ali nalazimo da na ovom mestu, ipak treba ukazati i na vremenski aspekt čl. 199 i 200 ZKP.

2. PRAVO NA DELOTVORAN PRAVNI LEK

U čl. 36 st. 2 Ustava R. Srbije navodi se:

„Svako ima pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu, obavezi ili na zakonu zasnovanom interesu.“

- U vezi sa ovim pravom, ukazujem da je u čl. 40 ZPI predviđeno da **organ nadležan za izdavanje putnih isprava, rešenjem odbija izdavanje putne isprave, a takođe i rešenjem oduzima putnu ispravu.** Ovim zakonom nije predviđeno bilo kakvo pravno sredstvo koje bi se moglo upotrebiti protiv ovakvog rešenja.
- U čl. 214 Zakona o opštem upravnom postupku³ se navodi između ostalog da protiv prvostepenog rešenja ministarstva ili drugog državnog organa može da se izjavi žalba samo kad je to zakonom predviđeno, a u ovom slučaju nije predviđeno zakonom. Dakle, ovakav akt organa uprave je konačan. U čl. 14 st. 2 Zakona o upravnim sporovima⁴ propisano je da se upravni spor može pokrenuti protiv prvostepenog upravnog akta protiv koga nije dozvoljena žalba u upravnom postupku. Upravni spor se pokreće tužbom.⁵ Takođe, valja podsetiti da je predmet upravnog spora zakonitost upravnih akata. Zaključujemo da je na rešenje o oduzimanju putne isprave iz razloga predviđenih u čl. 35 i 36 ZPI, obezbeđeno „drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se odlučuje o nečijem pravu, obavezi

---

službeni pasoš, putni list kao i putne isprave koje se izdaju na osnovu međunarodnog ugovora. Za potrebe ovog rada, govorićemo samo o pasošu, kao o putnoj ispravi koja će se najčešće oduzimati.

3 Sl. list SRJ, br. 33/97 i 31/2001 i Sl. Glasnik RS, br. 30/2010.

4 Sl. glasnik RS br. 111/2009.

5 Čl. 17 Zakona o upravnim sporovima.

ili na zakonu zasnovanom interesu⁶. Naime, pravni lek/sredstvo⁶ koji je dostupan je tužba za pokretanje upravnog spora. Uvidom u podatke o broju primljenih predmeta⁷ utvrdili smo da je u tekućoj godini (2015) sa poslovnom oznakom „U“ primljeno 14246 predmeta.⁸ Ovim ukazujemo na preopterećenost u radu Upravnog suda, a sve u vezi sa podnošenjem tužbe za pokretanje upravnog spora protiv rešenja kojim je licu oduzet pasoš, a povodom vođenja krivičnog postupka protiv tog lica. Drugim rečima, dok Upravni sud ne bi odlučio po tužbi za pokretanje upravnog spora, krivični postupak bi odavno bio okončan i odluka Upravnog suda bi faktički postala obesmišljena (i dodali bismo nepotrebna). Sve navedeno u smislu čl. 13 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda⁹ (Pravo na delotvoran pravni lek).

Na kraju ove tačke, utvrđujemo da je dostupno pravno sredstvo protiv rešenja o oduzimanju/odbijanju izdavanja putne isprave, a u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi, potpuno neefikasno.

3. ZAKON O PUTNIM ISPRAVAMA (ZPI)

U čl. 35 ZPI st. 1 tač. 1 i 2 navodi se:

„Organ kome je podnesen zahtev za izdavanje putne isprave rešenjem će odbiti zahtev, odnosno neće izdati putnu ispravu u sledećim slučajevima:

- 1) ako je protiv lica koje traži izdavanje putne isprave doneto rešenje o sprovođenju istrage ili je podignuta optužnica – na zahtev nadležnog suda, odnosno javnog tužilaštva;
- 2) ako je lice koje traži izdavanje putne isprave osuđeno na безусловnu kaznu zatvora u trajanju dužem od tri meseca, odnosno dok kaznu ne izdrži;

U čl. 36 ZPI navodi se: „**Nadležni pravosudni organi iz člana 35 stav 1 tač. 1 i 2 ovog Zakona, dužni su da Ministarstvu unutrašnjih poslova, preko Policijskih uprava, odnosno policijskih stanica, na čijem području lice ima prebivalište, dostave zahtev u vezi sa razlozima iz člana 35 stav 1 tačka 1, odnosno obaveštenje o postojanju razloga iz člana 35 stav 1 tačka 2 ovog Zakona.**“

- **Imajući u vidu čl. 35 Zakona o putnim ispravama, zaključuje se sledeće (posebno ukazujemo da je u pitanju zaključak koji se vezuje SAMO za analizu čl. 35, ne i čl. 36: Ukoliko sud smatra da okrivljenom ne treba izdati putnu ispravu, on će da dostavi takav zahtev policiji (nadležnom organu za izdavanje putne isprave). Pravo podnošenja ovog zahteva dato je i javnom tužilaštvu. Ovo je diskutabilno, s obzirom da je u pitanju ograni-**

6 Na ovom mesto nećemo ulaziti u problematiku definisanja pojmova pravni lek/sredstvo.

7 Službena internet stranica Upravnog suda (<http://www.up.sud.rs/cirilica/podaci-u-tekucoj-godini>), pristupio 16.10.2015. godine.

8 Nisu uračunate i druge poslovne oznake (ukupno postoji 7 poslovnih oznaka).

9 http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/163_ekljp_-_tekst_konvencije.pdf, (pristupio 16.10.2015)

čenje ustavom garantovanog prava na slobodu kretanja. Dakle, tužilaštvo nezavisno od suda može da uputi takav zahtev policiji (čak i preventivno, bez postojanja opravdanih razloga), a organ koji odlučuje o zahtevu lica za izdavanje putne isprave je zakonom vezan da odbije zahtev podnosioca – čl. 35 st. 1 Zakona o putnim ispravama, što znači da ne može ni da „pomisli“ drugačije da odluči, pri čemu sud ovakav tok događaja ni na koji način ne može da spreči. Ovakvim rešenjem se u stvari „zahtev“ pretvara u meritornu odluku, a još je zanimljivije što je tužilaštvu dato pravo da faktički zabrani da se licu izda isprava. Takođe, na ovakav zahtev tužilaštva, okrivljeni nema nikakvo pravno sredstvo na raspolaganju da kod suda izdejstvuje da „opozove“ zahtev tužilaštva. A policija takođe ne može dovesti u pitanje opravdanost postavljenog zahteva (Vid. čl. 36. za suštinu problema).

- **Pojmove iz čl. 35 st. 1 tač. 1 Zakona o putnim ispravama** treba razumeti na sl. način: – rešenje o sprovođenju istrage kao naredbu za sprovođenje istrage, a optužnicu upravo kao optužnicu, dakle ne i optužni predlog, što znači da primena ovih odredbi neće doći u obzir kod svih onih krivičnih dela za koja je zaprećena kazna zatvora do 8 godina.
- **Još zanimljivije je rešenje iz čl. 36 Zakona o putnim ispravama iz kojeg se zaključuje** da tužilaštva i sudovi moraju da dostavljaju policiji podatke protiv koga se sve vode krivični postupci. I ne samo to, već da su dužni da postave zahtev policiji da odbije izdavanje putne isprave okrivljenom. Dakle, zakonodavac je dozvolio policiji da ograniči ustavom garantovanu slobodu kretanja lica, jer je obavezao sud i tužilaštvo da ovakve zahteve postavljaju uvek kada postoje navedeni razlozi. Ovo naravno može i drugačije da se tumači, u smislu da pravosudni organi dostavljaju zahtev samo onda kada oni procene da je opravdano, te da takav zahtev onda obavezuje policiju. Ipak, mišljenja smo da je ovde ciljno tumačenje ipak contra legem, a što je nedopustivo, te bi trebalo razmisliti o izmeni/usaglašavanju navedenih članova.
- **Povodom spornog pitanja koje se odnosi na to da li su pravosudni organi obavezni uvek da dostave zahtev da se ne izda putna isprava ili ne**, uz poštovanje drugačijeg mišljenja, priklonili bismo se jezičkom tumačenju, jer bi ciljno tumačenje u ovom slučaju bilo ne samo suprotno zakonu već bi se neminovno pretvorilo u izmišljanje i spekulaciju šta je zakonodavac hteo ili nije hteo da kaže. Odgovor da li je obavezan da dostavi ili ne, daćemo kroz prizmu negativnih pretpostavki, a početna premisa biće nam da obaveza dostavljanja zahteva postoji samo kada pravosudni organi nalaze za opravdano da postave zahtev – Naime, da li je moguće po pravilima životne logike nametati nekome obavezu dostavljanja zahteva kada lice od koga zavisi postavljanje zahteva odlučuje da li će takav zahtev poslati/postaviti ili ne. Dakle, po stanovištu „suprotne strane“, pravosudni organ sam odlučuje da li će ili neće postaviti zahtev policiji (kaže se „na zahtev suda ili tužilaštva“), a onda se navodi u čl. 36. da kada postoje razlozi iz čl. 35. st.

1. tač. 1. da je dužan (zakonska dužnost) da postavi zahtev – koji je inače već prilikom ocene opravdanosti postavio policiji. Drugim rečima, kako se čoveku može nametnuti obaveza da izvrši činidbu koju je već uradio. Kako sud na primer ima po čl. 36. dužnost da dostavi zahtev koji je već po čl. 35 uputio/postavio. Ili bolje rečeno što bi sud isticao zahtev/podnosio zahtev i kome ako to nije upravo policija iz čl. 36, koji član onda nameće dužnost dostavljanja takvog zahteva. Dakle, po čl. 35 sud može da bira da li će ili neće postaviti zahtev, a ako se odluči da ga postavi, on ga po čl. 36. obavezno mora dostaviti?? Pa u kojoj formi se odlučio i šta je uradio sa zahtevom već na nivou čl 35. ako ga nije uputio policiji?? Na kraju se pitamo kako se subjektu može nametati zakonska dužnost/obaveza da uradi nešto ako se već prihvati da isključivo od tog subjekata zavisi da li hoće ili neće to da uradi? Iz navedenog se jasno može zaključiti da pravosudni organ uvek kada vodi postupak za delo za koje je zaprećena kazna preko 8 godina, mora dostaviti zahtev policiji.

- Ali, ipak pročitajmo i čl. **39 st. 2 ZPI** gde se navodi: „Smatraće se da su prestali razlozi za odbijanje zahteva za izdavanje putne isprave, odnosno razlozi za oduzimanje putne isprave, ako nadležni sud u roku od 6 meseci od dana podnošenja zahteva, odnosno oduzimanja putne isprave ne obnovi zahtev iz stava 1. ovog člana.“ (Stav 1 ovog člana nameće obavezu sudu ili drugom državnom organu da o razlozima za prestanak ograničenja obavesti MUP).
- Ukoliko se pak prihvati da postavljanje zahteva iz čl. 35 st. 1 tač. 1 Zakona o putnim ispravama nije obavezno, problem nastaje što do ograničavanja slobode kretanja okrivljenog može doći isključivo radnjom tužilaštva. Na primer, protiv okrivljenog se vodi krivični postupak za delo za koje je zaprećena kazna preko 8 godina, ali prema istom nije primenjena nijedna od mera za obezbeđenje prisustva okrivljenog u postupku. U takvoj situaciji tužilaštvo podnese zahtev policiji koja zatim odbija izdavanje putne isprave licu koje je takav zahtev postavilo ili, shodno čl. 37. Zakona o putnim ispravama, oduzima putnu ispravu okrivljenom i automatski mu ograničava slobodu kretanja garantovanu Ustavom RS.
- **Zatim, obratimo pažnju kako će primena odredbi izgledati u praksi, i s tim u vezi postavimo par pitanja:** Ukoliko se prihvati, da je tužilaštvo obavezno da dostavlja zahtev ako postoje razlozi iz čl. 35 st. 1 tač. 1 Zakona o putnim ispravama, zamislimo sledeću situaciju – ako bi VJT u Novom Sadu, u aktuelnim predmetima imalo oko 1000 okrivljenih, da li to znači da VJT treba da napiše 1000 dopisa/zahteva PU (širom Srbije u zavisnosti gde okrivljeni ima prebivalište), shodno Zakonu o putnim ispravama sa obaveštenjem da se protiv nekog lica vodi postupak, te da se iz tog razloga takvom licu ne može izdati putna isprava? Na stranu tehnička pitanja poput – na kojim formularima, u kojoj formi, u kom roku, sa kojom sadržinom treba dostaviti takve zahteve, i koja je sankcija ukoliko takvi zahtevi/obaveštenja ne budu dostavljeni. Dalje, da li se primena ovih odredbi od-

nosi i na maloletna lica protiv kojih se vode postupci za koja je zaprećena kazna zatvora preko 8 godina? Ukoliko se dosledno tumači pojam naredba (rešenje kaže zakon) o sprovođenju istrage i optužnica, toga u postupku prema maloletnicima nema. Dakle, maloletnik prema kojem se vodi postupak zbog teškog ubistva može da dobije putnu ispravu. Takođe, se može pojaviti kao problem nemogućnost da se zahteva odbijanje izdavanja putne isprave za lica protiv kojih se vodi postupak za krivična dela za koja je zaprećena kazna zatvora do 8 godina, kao što je teško delo protiv bezbednosti javnog saobraćaja iz čl. 297 st. 1 KZ kada je na primer oštećeni pukim slučajem ostao živ ali teško nepokretan¹⁰.

U čl. 37 st. 1 tač. 4 ZPI se navodi: „Organ nadležan za izdavanje putnih isprava oduzće putnu ispravu, ako se naknadno utvrdi da su postojale smetnje iz člana 35 stav 1 tač. 1 do 4 ovog zakona pre izdavanja putne isprave, a nadležni organ je za njih saznao kasnije ili su ti razlozi nastali posle izdavanja putne isprave.

- **Ovde je prilično veliki problem sledeća formulacija „ili su ti razlozi nastali posle izdavanja putne isprave“.** Dakle, ukoliko se protiv lica koje već ima na primer pasoš pokrene postupak, tužilaštvo može da podnese zahtev da se od njega oduzme putna isprava (u ovom slučaju pasoš) iako po ZKP ona može biti oduzeta samo uz meru zabrane napuštanja boravišta i to odlukom suda. Ovim se na posredan način obesmišljava primena čl. 199 ZKP. Takođe je diskutabilno oduzimanje putne isprave, koja je već uredno izdata, samo iz razloga što se prema licu vodi postupak, i to u situaciji kad sud ne nalazi za shodno da oduzme putnu ispravu uz meru zabrane napuštanja boravišta. Bilo bi interesantno zamisliti situaciju u kojoj tužilaštvo predloži u postupku da sud odredi meru iz čl. 199 okrivljenom uz oduzimanje putne isprave, a sud odluči da je dovoljna samo zabrana napuštanja boravišta a ne i oduzimanje putne isprave, nakon čega tužilaštvo koje pre toga nije našlo za opravdano da uputi zahtev policiji da oduzme putnu ispravu (ovo ukoliko se uzme da je fakultativno podnošenje ovog zahteva), to učini nakon što je odbijeno od suda u krivičnom postupku, te učini to kroz upravni postupak, i time obesmisli odluku suda. Ukazujemo da je ovakvom nomoteknikom uvedena nova mera obezbeđenja prisustva okrivljenog u postupku, koja ipak ima jedan povećani problem koji se ogleda u njenom „mestu prebivališta“ koje nije Zakonik o krivičnom postupku.
- Ovde podsećamo na **čl. 199 st. 2 ZKP: „Uz meru iz stava 1 ovog člana, okrivljenom može biti zabranjeno posećivanje određenih mesta ili naloženo da se povremeno javlja određenom državnom organu ili privremeno oduzeta putna isprava ili vozačka dozvola.“**

¹⁰ U smislu oduzetosti celog tela do vrata.

4. REŠENJA U ZKP SR NEMAČKE (STRAFPROZESSORDNUNG) I ZAKONU O PUTNIM ISPRAVAMA SR NEMAČKE (PASSGESETZ), UZ POZIVANJE NA OSNOVNI ZAKON SR NEMAČKE (GRUNDGESETZ FÜR DIE BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND)

U ovom odeljku ukazećemo na rešenja koja postoje u državi, koju je srpski zakonodavac neretko sledio u oblasti krivičnog prava uopšte.

U čl. 116 *Strafprozessordnung*¹¹ propisane su određene mere koje u suštini služe kao zamena za pritvor. Tako, u slučaju postojanja rešenja o pritvoru koje je izdato samo zbog opasnosti od bekstva (*Fluchtgefahr*), sudija može da odredi umesto pritvora neku od mera propisanih u čl. 116 st 1 tač. 1– 4. Kao slična rešenja iz srpskog ZKP navodimo prve dve tačke nemačkog čl. 116 tačka 1 javljanje sudiji, organu krivičnog gonjenja ili drugom subjektu u vremenskim intervalima koje odredi sud i tačka 2 zabrana napuštanja mesta prebivališta (kao i boravišta) bez odobrenja sudije ili organa krivičnog gonjenja.¹²

Primećujemo da u odredbi nemačkog čl. 116 ZKP nije izričito propisana mogućnost da se uz zabranu napuštanja boravišta može oduzeti i putna isprava kao u čl. 199 st. 2 srpskog ZKP. Ipak, postoje mišljenja da je moguće oduzeti i lične papire/dokumenta uz neku od mera iz čl. 116 ZKP.¹³

Što se tiče *Paßgesetz*¹⁴ u čl. 7 predviđeni su razlozi zbog kojih će se odbiti izdavanje pasoša, gde se u st. 1 tač. 2 navodi da će se tako postupiti ukoliko postoji sumnja da lice namerava da izbegne krivično gonjenje ili izvršenje neke mere koja se sastoji u lišenju slobode. U st. 2 ovog člana se navodi da će se izbeći odbijanje da se izda pasoš kada bi to bilo neproporcionalno, a posebno onda kad bi bilo dovoljno i ograničenje važnosti pasoša u pogledu teritorije i vremenskog trajanja.

U čl. 8 koji nosi **naslov Oduzimanje putne isprave (*Paßentziehung*)** predviđeno je da će se oduzeti putna isprava i kada se naknadno pojave okolnosti iz čl. 7 ovog zakona, što znači i u slučaju vođenja krivičnog postupka.

Čl. 10 nosi **naslov Zabranu putovanja u inostranstvo (*Untersagung der Ausreise*)**, i propisuje (između ostalog) da će vlasti nadležne za prekogranični saobraćaj zabraniti licu da napusti zemlju ukoliko postoje razlozi iz čl. 7 i čl. 8 ovog zakona.

Čl. 13 pod **naslovom (*Sicherstellung*)**¹⁵ predviđa u st. 1 tač. 2 da putna isprava može biti oduzeta ukoliko postoje razlozi za odbijanje izdavanja putne isprave iz čl. 7 st. 1 ovog zakona.

11 *Strafprozessordnung*– http://www.gesetze-im-internet.de/stpo/_116.html. (pristupio 19.4.2015)

12 Napomenuli bismo još da čl. 116 *Strafprozessordnung* u st. 2 predviđa mogućnost da se ovim merama „zameni“ i opasnost od ometanja postupka uticanjem na svedoke ili uništavanjem dokaza (*Verdunkelungsgefahr*).

13 **Joachimski/Haumer – Strafverfahrensrecht – Rechtsprechungsorientierte Vorbereitung für die Zweite Staatsprüfung – 7. Auflage, 2015, Seite 64.**

14 *Paßgesetz* – http://www.gesetze-im-internet.de/pa_g_1986/_7.html, (pristupio 19.4.2015).

15 Ovo je u suštini oduzimanje predmeta radi obezbeđivanja preduzimanja neke radnje.

U čl. 11 *Grundgesetz*¹⁶ propisana je sloboda kretanja. Stav 1 navodi da svi Nemci uživaju slobodu kretanja na saveznom području (misli se na teritoriju Savezne Republike). U stavu 2 predviđena su ograničenja ovog prava, te se navodi da je to moguće učiniti samo zakonom, i između ostalih razloga (poput prirodne katastrofe, epidemije i sl.), navodi se da je ograničenje ovog prava moguće i radi sprečavanja kažnjivih radnji/dela (tačnije kaže se „um strafbaren Handlungen vorzubeugen“). Ono što smatramo da je bitno je i još jedan razlog zbog kojeg sloboda kretanja može da bude ograničena, a to je u slučajevima kada bi nedostatak odgovarajućih sredstava/načina rezultovao posebnim opterećenjem za zajednicu. Mišljenja smo da je ovakva formulacija sveobuhvatnija od one koja postoji u čl. 39 st. 2 Ustava Republike Srbije.

5. UMEMSTO ZAKLJUČKA

Jednostavno rečeno, pitanje ograničavanja u pogledu putnih isprava kojim se bavimo u ovom radu, vezano je za obezbeđenje nesmetanog vođenja krivičnog postupka, ali i za obezbeđenje izvršenja krivične sankcije. Ukazujemo da se svakako mora obezbediti ostvarivanje svrhe vođenja krivičnog postupka, jer bilo bi zaista neozbiljno kada bismo zauzeli stav poput „nema veze što si osuđen na kaznu zatvora od 4 godine i novčanu kaznu od 2 miliona dinara, ti imaš pasoš, granična policija ne proverava da li se protiv lica vodi postupak ili postoji pravnosnažna presuda“, a odredbe ZPI su sporne, ne postoji razlog za pritvor niti za oduzimanje putne isprave po čl. 199 st. 2 ZKP jer ona u krivičnom postupku može biti izrečena samo uz meru zabrana napuštanja mesta boravišta, a za to nisu ispunjeni uslovi jer se lice uredno odazivalo na svaki poziv suda i nije pokazivao sklonosti da se krije ili da pobjegne.

U pogledu dokazivanja u krivičnom postupku postoji svojevrsna izreka – stav, a to je da se istini ne sme težiti po svaku cenu.¹⁷ Nalazim da je i ovde na posredan način primerena (iako nam dokazivanje nije tema rada). Zapravo se hoće reći, da ni istina nije takva vrednost da se zarad nje mogu povrediti osnovna prava. U odnosu na naš rad, pitanje je da li je efikasnost krivičnog postupka „jača“ od ustavom garantovanog prava. Kao zaključak, ukazujemo da smatramo da to i nije odgovarajuće pitanje. Nalazimo da je potrebno obezbediti maksimalno „pokoravanje Ustavu“, ali u ovom slučaju kroz izmenu Ustava, a sve kako bi Zakon o putnim ispravama uz određene korekcije naravno, mogao da se nesmetano primenjuje u delu koji smo analizirali.

16 *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland* – http://www.gesetze-im-internet.de/gg/art_11.html, (pristupio 20.4.2015. godine). Inače, u članovima 1–19, Osnovnog zakona propisana su osnovna prava.

17 „Die Wahrheit muss und darf nicht um jeden Preis erforscht werden.“ Wolfgang Heinz – Das deutsche Strafverfahren Rechtliche Grundlagen, rechtstatsächliche Befunde, historische Entwicklung und aktuelle Tendenzen, (<http://www.uni-konstanz.de/rtf/kis/Heinz-Strafverfahren-2004.pdf>, pristupio 19.4.2015). Ovaj autor se poziva na stav koji je pred nemačkim sudovima u više navrata odobran. Na internet stranici koja se bavi sudskom praskom SR Nemačke (<https://de-jure.org/dienste/vernetzung/rechtsprechung?Text=BGHSt%20-14,%20358>, pristupio 19.4.2015.) pronašli smo da se na ovaj stav poziva u 4 odluke i to: BGH, 27.2.1992 – 5 StR 190/91; BGH, 26.7.2007 – 3 StR 104/07; BVerfG, 13.1.1981 – 1 BvR 116/77; BGH, 21.7.1994 – 1 StR 83/94.

LITERATURA

- Ustav Republike Srbije – Sl. glasnik RS br. 98/2006.
- Zakonik o krivičnom postupku Republike Srbije – Sl. glasnik RS br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 i 55/2014.
- Zakon o putnim ispravama – Sl. Glasnik RS br. 90/2007, 116/2008, 104/2009, 76/2010 i 62/2014.
- Zakon o opštem upravnom postupku – Sl. list SRJ, br. 33/97 i 31/2001 i Sl. Glasnik RS, br. 30/2010.
- Zakon o upravnim sporovima – Sl. glasnik RS br. 111/2009.
- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda – http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/163_ekljp_-_tekst_konvencije.pdf.
- Strafprozessordnung– http://www.gesetze-im-internet.de/stpo/___116.html.
- Paßgesetz – http://www.gesetze-im-internet.de/pa_g_1986/___7.html.
- Joachimski/Haumer – Strafverfahrensrecht – Rechtsprechungsorientierte Vorbereitung für die Zweite Staatsprüfung – 7. Auflage, 2015.
- Wolfgang Heinz – Das deutsche Strafverfahren Rechtliche Grundlagen, rechtstatsächliche Befunde, historische Entwicklung und aktuelle Tendenzen, (<http://www.uni-konstanz.de/rtf/kis/Heinz-Strafverfahren-2004.pdf>).
- Internet stranica Upravnog suda Republike Srbije – <http://www.up.sud.rs/cirilica>.